

VII. ZÁVĚR

Snad žádné jiné téma nevyvolalo a stále nevyvolává tolik bouřlivých diskusí jako téma mé diplomové práce, ve kterém se dostává do konfliktu na jedné straně základní lidské právo každého jedince, a to právo na život, a na straně druhé právo státu zbavit některé jedince života v případě spáchání zločinu a jejich následného odsouzení za některé zločiny. Jak zastánci trestu smrti tak jeho odpůrci uvádějí celou řadu argumentů pro absolutní trest nebo proti němu. Jak vyplývá ze závěrů, ke kterým jsem v průběhu mé práce dospěl, některé argumenty retencionistů dostávají vážné trhliny. Odstrašující účinek trestu smrti a s tím spojenou generálně preventivní funkci trestu smrti ve vztahu k nejzávažnějším trestným činům se mi nepodařilo prokázat. Naopak v mnoha případech platí, že státy, které trest smrti ve svých právních řádech nezakotvují, mají menší úroveň nejzávažnější kriminality, než státy s trestem smrti. Na úroveň kriminality má větší účinek spíše objasněnost trestných činů a neodvratnost trestu než jeho přísnost. Rovněž argument o tom, že v některých státech je veřejnost trestu smrti výrazně nakloněna, a proto by jeho zrušení bez ohledu na názor veřejnosti mohlo vést k oslabení důvěry v právo, je nepřesvědčivý. Vysoká podpora trestu smrti v některých státech, jako např. v Japonsku, může vyplývat z tajného a diskrétního charakteru výkonu trestu smrti a tudíž nedostatečně objektivního informování o něm. Nelze také pominout fakt, že i ve státech, kde má trest smrti dlouhou a bohatou tradici sledujeme v posledních letech rapidní pokles popularity absolutního trestu u veřejnosti. Veřejné mínění je totiž proměnlivé a záleží na konkrétním čase a situaci ve společnosti, úrovni právního vědomí a chápání morálních hodnot. Argumenty abolicionistů tak mají převahu. Nejpersvědčivějším argumentem proti trestu smrti je jeho nenapravitelnost v případě justičních omylů, kterých byla v minulosti prokázána celá řada. Dalším negativem absolutního trestu je jeho možné zneužití k politickým účelům, o čemž svědčí nejen poznatky z historie našeho státu, ale jak jsem ukázal také proces a pozdější poprava bývalého iráckého prezidenta Saddáma Husajna. Dále je třeba zmínit i diskriminační praxi při ukládání trestu smrti. Tento trest je ukládán ve větší míře nejen příslušníkům sociálně slabých vrstev, ale v některých státech (např. USA) pachatelům vraždy černé pleti, pokud obětí trestného činu byla osoba bílé pleti. Zneklidňujícím jevem je v poslední době rozmáhající se obchodování s orgány popravených osob (zejména v Číně). Otazníky také nadále zůstávají nad některými aspekty úzce spjatými s trestem smrti, kterými jsou zejména nejvhodnější (nejhumánnější) způsoby

popravování ve státech, které absolutní trest stále zachovávají, doba od okamžiku odsouzení do popravky a podmínky výkonu trestu v tomto mezidobí nebo nejvhodnější alternativy k trestu smrti a způsob jejich výkonu.

V posledních letech je patrný stále sílící trend směřující k celosvětovému zrušení absolutního trestu. To se projevuje tím, že právo na život je uznáváno za neporušitelné a nedotknutelné nejen v ústavách stále většího počtu států, ale také v mnoha mezinárodních smlouvách a dokumentech jak na univerzální, tak regionální úrovni, které tak zakotvují omezení a překážky v souvislosti s trestem smrti a poskytují záruky ochrany, které mají státy, ve kterých je trest smrti stále uzákoněn respektovat. Je zřejmé, že největší ochrana právu na život je zajištěna na evropské úrovni, neboť Evropská úmluva ve znění dodatkových protokolů č. 6 a 13 zrušila trest smrti za všech okolností. Jiné mezinárodní dokumenty umožňují zachování trestu smrti pro běžné trestné činy nebo jen za nejzávažnější vojenské trestné činy spáchané v době války.

I přes tento trend je trest smrti stále zakotven v právních rádech 59 států. Z větší části je tato skupina tvořena rozvojovými zeměmi, státy totalitními nebo státy vyznávajícími islámské náboženství. Ovšem trest smrti je zachováván i ve státech demokratických, vyznávajících vládu práva (rule of law). Právě pro zmíněné rozdíly v jednotlivých státech, spočívající v odlišných hodnotách, které tyto státy vyznávají, v odlišné historii, tradicích, kultuře, náboženství a politické situaci, nepovažují celosvětové zrušení trestu smrti v blízké budoucnosti za reálné, i když by jistě bylo vhodné.